

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İÇANADOLU ORMANCILIK ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

Doğu Karadeniz Bölgesi Yakacak ve Yarma Sanayi Odunlarının Ster Çevirme Faktörleri ile Zamana Bağlı Olarak Ster Ağırlıkları.

GİRİŞ

Odun miktarının ağırlık birimine göre belirlenmesi, odunun higroskopik özelliğinden dolayı sakıncalı olduğu gibi; geometrik bir şekli olmayan yakacak ve yarma sanayi odunlarının hacim usulüne göre de değerlendirilmeleri mümkün değildir. Bu nedenle, şekli geometrik olmayan odunlar için 1937, yılında 3116 sayılı kanunla yurdumuza STER USULÜ girmiştir.

Bir metreküp boşluk içine istif edilmiş odun miktarı olan sterin, som hacmine (boşluksuz hacmine) etkili birtakım faktörler vardır. Aynı odunlarla olsa bile değişik yerlerde ve farklı işçiler tarafından yapılan ster istiflerindeki gerçek odun miktarları birbirlerinden farklı olduğundan, ster usulünün kullanımına başlanıldığından beri sterin som hacmi, yani çevirme faktörü üzerine olan kuşku hala güncelliğini korumaktadır.

Anlaşmazlığa ve neticede taraflardan (satan ve alan) birinin mağduriyetine neden olan bu konunun açıklığa kavuşturulmasına ve anlaşmazlıklarda başvurulacak bazı bilimsel kriterlerin tesbitine gerek vardır. Bu amaçla, Doğu Karadeniz Bölgesi aslı ağaç türlerinden üretilen yarma sanayi ve yakacak odunlarının ster çevirme faktörleri, hava kurusu ve tam kuru ster ağırlıklarının

Doğu Karadeniz Bölgesi ortalama değerleri olarak tesbiti için bu çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın gündeme geliş nedenlerinden biri de, orman suçlarında düzenlenen zabıtlardaki yakacak ve yarma sanayi odunlarının kilogram veya kental miktarının hesabına kolaylık getirmektir. Bilindiği üzere, orman suçlarında düzenlenen zabıtlarda yakacak ve yarma sanayi odunlarının ster miktarları yazılmaktadır. Mahkemeler tarafından zabıt içeriği malın kaç kilogram veya kental olduğu sorulduğunda, bunu cevaplamada güçlükler doğmaktadır. Buna kolaylık getirmek için yakacak ve yarma sanayi odunlarının, rampa ve depolarda zamana bağlı peryodik ağırlıkları bölgesel olarak tesbit edilmiş ve bu çalışma sonucunda elde edilen nihai bulgular Doğu Karadeniz Bölgesi itibariyle verilmişlerdir.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Doğu Karadeniz Bölgesi aslı ağaç türleri olan ladin (*Picea orientalis*), göknar (*Abies nordmanniana*), sarıçam (*Pinus silvestris*), kayın (*Fagus orientalis*), kızılğaç (*Alnus barbata*)ın yakacak ve yarma sanayi odunları ile ormangülü (*Rhododendron ponticum*) odunları bu çalışmada materyal olarak kullanılmıştır.

Her bir ağaç türü yakacak ve yarma sanayi odunlarına ait üç yörenin birer vadi, yamaç ve deposunda üçer örnek ster olarak yapılan istiflerinin ster standardına

uygunluğu kontrol edildikten sonra tümü tartılmışlardır.

Odun rutubetlerinin tesbiti için, ağağ türlerinin üçer örnek sterle temsil edildiği yarma sanayi ve yakacak odunlarının birinci örnek sterinden 3, ikinci sterinden 4 ve üçüncü sterinden de yine 3 adet olmak üzere, ortalama 30 cm³ lük, üç örnek sterden toplam 10 adet rutubet örneği alınmıştır.

Yakacak ve yarma sanayi odunlarının uç kısımlarından ortalama 10 cm uzunluğundaki bir parçası testere ile kesilip atıldıktan sonra; tekrar ortalama 3 cm lik bir parça kesilerek alınmış, daha sonra, bu son kesilen kısımdan kesici bir aletle prizmatik parçalar elde edilmiş olup; bu parçalar rutubet örnekleri olarak kullanılmıştır.

Naylon torbalar içinde laboratuvara getirilen örneklerin ksilometre yöntemiyle hacimleri, elektronik terazide rutubetli ağırlıkları ve elektrikli kurutma dolabında sabit ağırlığa gelinceye kadar kurutulduktan sonra da, tam kuru ağırlıkları alınıp, ilgili tablolarına yazılmışlardır.

Periyodik olarak alınan rutubet örnekleri ilk işlemde olduğu gibi yine naylon torbalar içinde laboratuvara getirilerek, bunların ilk ağırlıkları ve kurutulduktan sonra da tam kuru ağırlıkları alınmış ve tüm veriler tablolara geçirilmişlerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Doğu Karadeniz Bölgesi aslı ağağ türlerinden ladin, kayın, kızılağağ, sarıçam, göknar yakacak ve yarma sanayi ile ormangülü odunlarının ster çevirme faktörleri yapılan denemelerin sonucunda tesbit edilmiştir.

Ster çevirme faktörleri, bir sterdeki som (metreküp) odun miktarı olduğundan, odun satışlarında odun miktarı üzerine uyunabilecek kuşkuları giderebileceği gibi, aynı zamanda üretimden sonra ster birimiyle işlem gören yakacak ve yarma sanayi odunlarının metreküpe çevrilmesinde kullanılabilirler.

Yöresel odun satışlarında yakacak odun miktarı üzerinde çıkabilecek anlaşmazlıklarda, birinci çalışma ile elde edilen yöresel değerler, yarma sanayi odunları üzerinde çıkabilecek yöresel anlaşmazlıklarla, yöresel olmayan konularda; örneğin Orman Genel Müdürlüğü'nce ster miktarlarının metreküpe çevrilmesinde ise bu çalışma ile elde edilen bölgesel değerler kullanılmalıdır. Bu faktörlerin virgülden sonra en az iki veya üç rakamlı olarak kullanılmaları gerekir.

Yıl: 1985, Teknik Bülten No: 182, Ankara.

Yazışma Adresi: İç Anadolu Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, ANKARA

Proje Lideri: Yılmaz KÜÇÜK

Tel: (0 312) 213 17 34 Faks: (0 312) 212 29 44

E-posta: oae@ogm.gov.tr,

Web: http://www.oae.gov.tr